

PEDIKULIOZĖ: KAIP JOS IŠVENGTI IR GYDYTI ATsirADUS?

Pedikuliozė (utėlėtumas) – tai užsikrėtimas utėlėmis. Užsikrėsti utėlėmis gali kiekvienas – tiek suaugęs, tiek vaikas. Visų rūšių utėlės maitinasi žmogaus krauju, sudeda kiaušinius (glindas), kuriuos priklįjuoja prie plauko arti odos.

Pedikuliozės sukėlėjai:

- Galvinė utėlė *Pediculus humanus capitis*, parazituoianti žmogaus galvos plaukuose.
- Drabužinė utėlė *Pediculus humanus corporis*, parazituoianti žmogaus drabužiuose.
- *Phthirus pubis*, parazituoianti gaktos srities (intensyvaus užsikrėtimo atveju – ir kitose plaukuotose kūno vietose) plaukuose.

Utėlės gyvenimo ciklas:

- Kiaušinis (glinda) -> lerva (nimfa) -> suaugusi utėlė.
- Patelė padeda 6-8 kiaušinius (glindas) per dieną. Juos priklįjuoja prie plauko labai arti odos.
- Lerva (nimfa) išsivysto per 7-10 dienų, o likęs glindos kiautas lieka priklįjuotas prie plauko.
- Naujai išsiritusiai lervai (nimfai) per pirmas 24 val. būtina pasimaitinti krauju.
- Lervos (nimfos) vystymasis iki suaugusios utėlės, galinčios dėti kiaušinius, trunka 7-12 dienų.
- Lervos (nimfos) neplinta kitiems asmenims, užsikrėsti galima tik suaugusiomis utėlėmis.

Užsikrėtimo būdai ir požymiai:

- Pagrindinis užsikrėtimo galvinėmis utėlėmis požymis – glindos plaukuose.
- Glindų daugiau nei suaugusių utėlių, jos nėra aktyvios, sunkiai nuimamos nuo plauko.
- Dėl utėlių įkandimų gali atsirasti nusikasmų smilkinių, kaktos ir pakaušio srityje.
- Utėlės plinta tiesioginiu būdu iš galvos į galvą, esant artimam sąlyčiui arba per šukas, plaukų šepetčius, kitus plaukų priežiūros reikmenis, keičiantis galvos apdangalais bei juos laikant kartu.

Pedikuliozės profilaktika ir kontrolė:

- Sąlytį turėjusių asmenų (turėjo artimą sąlytį galva su galva per paskutinį mėnesį) išaiškinimas – pagrindinė pakartotinio užsikrėtimo profilaktinė priemonė. Visi užsikrėtę asmenys utėles naikinti turi tuo pačiu laiku ir tuo pačiu utėles naikinančiu medikamentu.
- Tėvų, vaikų ir ugdymo įstaigų sveikatos mokymas apie utėlių vystymosi ciklą, atsiradimo priežastis ir prevenciją.
- Reguliarus (po kiekvienų atostogų) vaikų tikrinimas ugdymo įstaigose ir namuose.
- Vaikai neturėtų dalintis šukomis, plaukų šepetiais, kitais galvos priežiūros reikmenimis, galvos apdangalais ir drabužiais.
- Galvos apdangalai turėtų būti laikomi palto (apsiausto), kuris kabykloje saugomas atskirai, rankovėje.
- Naudojami sportiniai čiužiniai, galvą saugantys įrenginiai (šalmi) turi būti valomi (siurbiami dulkių siurbliu) po kiekvieno panaudojimo.
- Kilimai turi būti siurbiami kasdien.

UTĒLIŲ NAIKINIMO BŪDAI:

Utėlės naikinamos moksleivio tėvų / globėjų pastangomis. Labai svarbu profilaktiškai patikrinti su užsikrėtusiu asmeniu kontaktavusius asmenis ir šeimos narius. Būdai:

1) Utėlių šalinimas šukomis:

- Rekomenduojamas dėl atsiradusio atsparumo utėlių naikinimo medikamentams.
- Taikomas vaikams iki 5 metų, nėščioms ir žindančioms moterims, turintiems alergijų ar odos pažeidimų galvoje (įdrėskimų, sergantys dermatitu).
- Plaukai sudrėkinami 4–5 proc. acto tirpalu ir suskirstomi sruogomis.
- Plaukų sruogos šukojamos apie 30 min., tankiomis šukomis kuo arčiau odos braukiant šukas iki plaukų galų.
- Po kiekvieno braukimo šukos nušluostomos į šviesų audinį.
- Šukojama dvi savaites (arba kol nebeliks utėlių) kas 3–4 dienas.
- Glindas šaliname tomis pačiomis tankiomis šukomis vandeniui sudrėkintus plaukus kas 3–4 dienas kol jų nebeliks.
- Iššukuotos utėlės ir glindos sunaikinamos. Šukos kruopščiai išplaunamos karštu vandeniu, išvalomos ir merkiamos į 4–5 proc. acto tirpalą 30 minučių.

2) Utėles naikinantys medikamentai (pedikuliocidai):

- Naudojami tik išaiškinus utėlėtumą.
- Medikamentai perkami vaistinėje, jie naudojami griežtai laikantis vartojimo instrukcijų.
- Pedikuliocitai naudojami du kartus su 7 dienų pertrauka, jei kitaip nenurodyta vartojimo instrukcijoje.
- Pavartojus medikamentą 2–3 dienas, plaukus reikia rūpestingai iššukuoti tankiomis šukomis.
- Po galvos plaukų apdorojimo preparatu, pastebėjus gyvų utėlių, būtina procedūrą pakartoti pasirinkus kitą medikamentą.

3) Asmeninių daiktų nukenksminimas:

- Karštis žudančiai veikia utėles bei jų glindas, todėl visi asmeniniai drabužiai, skalbiniai turėtų būti skalbiami +51 °C temperatūroje.
- Daiktai, kurių negalima skalbti, valomi sausai arba dedami į plastikinį maišą, sandariai uždaromi 10 parų.
- Šukos, plaukų šepetėliai nardinami į karštą vandenį +60 °C 5–10 minučių arba 30 minučių mirkomi 4–5 % acto tirpale.

Dažniausiai pasitaikančios neefektyvios utėlių galvoje naikinimo priežastys:

- Medikamentas panaudotas nesilaikant instrukcijoje nurodytų reikalavimų.
- Panaudotas neefektyvus medikamentas.
- Pakartotinas užsikrėtimas nuo kito asmens.
- Netinkamas sąlytį turėjusių asmenų tikrinimas ir / ar gydymas.